

1.

Mint ilyenkor nyáron minden este, jóval az etetés után, a nagyház kertje és az istálló közötti úton megcsikordult az apró kavics a gazda öreges léptei alatt. A kis barna kanca meglehetősen prűszkölt, elérkezett a nap legjobb időszaka, az éjszakai hűsülés a tágas karámban, együtt a többi istállóbeli társával, a végtelen, csillagokkal teli mennybolt alatt.

Figyelte, amint a gazda sorra kinyitja a bokszok ajtaját, és társai, egyik a másik után, kinyargal az ismert úton, a karám felé. Várt sorára, tudta, a gazda őt engedi ki legutoljára, és tartogat neki valami finom falatot. A mai este sem volt kivétel, megkapta a fél almáját, és nyargalt ő is a többiek után.

Ezt az időt, a nyár kezdetét szerette a legjobban, mikor az éjszakák langyosak és a fű zamatos, még nem szárította ki a forróság. Máskor sem volt oka panaszra, puha, fényes szőre, szép, szabályos vonalú feje, meleg barna tekintete és kedves, türelmes természete ösztönösen vonzotta a rendszeresen lovagolni járókat, gyakran kapott finomságokat, és nemigen volt része szidásban, ideges zablarángatásban, gorombáskodásban. Nem bánta az egyhangú lovaglórakat, azt sem, ha messzire kilovagoltak, bármelyik esetben, kezdő lovassal is jobb volt bajlódni, mint a bokszban bezárva, ólmos unalomban tölteni az egész napot. Újabban meg naponta meglátogatja egy kedves leányka, még több a finom falat meg a simogatás.

Nem minden társa barátkozott olyan könnyen az istállót látogató emberekkel, legtöbbjüknek volt valami fájó emléke, és túl mélyen bennük volt a bántástól való félelem, de kivétel nélkül mindegyikük szerette ezeket a szabad ég alatt töltött éjszakákat. Az elején, kortól és fáradtságtól függetlenül nyargaltak, meghemperegtek, kirúgtak többször egymás után, aztán lenyugodtak, leleglettek, ilyenkor nem járkáltak emberek a közelben, az állandó éberség is ellazult.

Ezen az éjszakán, kivételesen, egy ember közeledett a sápadt holdfényben, a karámok és az azon túl elterülő mező közötti földúton. A kis barna kanca nem ijedt meg, napközben sok gyalogos és biciklis kiránduló járt errefelé, sokan megálltak lovat simogatni, ha éppen kint voltak a karámban, azoktól is kapott rendszerint valami finomat, egy ropogós kenyérhajat, vagy egy maroknyi hosszúszerű füvet az út másik oldaláról. Miközben a többi társa visszahőkölt, és csoportosan a karám másik végébe húzódott, a kis barna kanca maradt a karámtól körülvevő kerítésnél, és kíváncsian várta a közeledő idegent. Nem csalódott, az ember megállt, és feléje nyújtott tenyerén ott illatozott néhány jutalomfalat. Miközben ajkaival utánuk nyúlt, az ember felemelt másik kezében megcsillant valami, de már nem volt mikor megijedni, mert a homlokán erős ütés csattant, és hirtelen mindent elborított a feneketlen sötétség.

Mikor jóval később felocsúdott, az oldalára dőlve feküdt a fűvön, az ismeretlen ember nem volt sehol. Hasító fájdalmat érzett a tomporában, megpróbált lábra állni, elfutni a kínzó fájdalom elől. Megemelte a fejét, nekifeszült izmos nyakával, vállával a földnek, de nem sikerült felállni, és miközben úgy érezte, minden ereje elhagyja, az egyre mélyebbről nyilalló fájdalom kibíráhatatlanná erősödött. Kínjában élesen felnyerített, többi társa szorosan egymás közelébe állva figyelte a karám legtávolabbi sarkából. Hirtelen erőt vett rajta a pánik, és minden erőtartalmát mozgósítva, egész testével nekifeszült a földnek, bízva benne, hogy ha mindent belead, sikerül felállni és elmenekülni ettől az egész érthetetlen gyötrelmetől. Többször nekirugaszkodott, de csak a fejét tudta egy kissé a föld színe fölé emelni, hiába volt minden próbálkozás.

Még egyszer körbenézett az otthonos karámban, még egyszer beszívta a nyári éjszaka jól ismert illatát, majd nagyot sóhajtva visszajettette a fejét a fűre, miközben a körülötte terjedő vértócsákban megsokszorozódva, hűvös egykedvűséggel tovább ragyogott a hold.

A bécsi idegenrendészeti iroda eléggé koszos padozatán kellemetlenül kopognak az egyenruhás rendőr által bekísért nő cipőjének túsarkai. A nő magyar állampolgár, az idegenrendészeti ügyintéző, akihez tolmácsként vagyok beosztva, elkezdi a kihallgatást. Megtudom, hogy a hölgy a Práter környékén, a kötelező egészségi kontrollkártya nélkül űzte az ipart, kapott már egypár büntetést, nem okult belőle, most majd kap egy öt évre szóló kitiltást. Ami azt jelenti, hogy ha ezentúl is visszajön dolgozni és rajtakapják, minden alkalommal az idegenrendészet börtönébe kerül, és kitoloncolják.

Felvesszük a szükséges adatokat, az ügyintéző ügyetlenül gépeli a jegyzőkönyvet, a legutóbbi átszervezés óta csökkentették a gépirónői posztokat, a kezdeti megszokott zúgolódás után (még mit nem, gépeljek is nekik, majd felmondok és nézhetik magukat) hamarosan csend lett, és mindenki megtanulta kezelni a számítógépet. Az anyagi válság, ami ebben a gazdag országban is tulajdonképpen stabil anyagi csődnek bizonyul, megtépázta a hírhedten előnyös osztrák államhivatalnoki státuszt is, megszűnt többek között az egyéni iroda luxusa, újabban ketten-hárman ülnek egy hivatali helyiségben. Amikor beidézett ügyfeleket tolmácsolunk, többnyire suttogva zajlik a két-három párhuzamos kihallgatás, mert különben nem értjük egymás szavát. Csak idefent, a harmadik emeleti, irodaházat és kitoloncolási börtönt összekötő, és mindkét oldalról szigorúan kulcsra zárt folyosóról nyíló kihallgatási szobák maradtak érintetlenül. Itt a kitiltás meg a kitoloncolás ellen zúgolódó kliensek diktálják a hangerőt. Ezekben a szobákban csak a takarításon tudnak spórolni, a hónapok óta mosatlan ablakok előtt sötétszürkék a függönyök, a munkaasztal felületét is csak ritkán portalanítyák.

Egyszerre bejön az ügyintéző egyik kollégája, kezében egy mobiltelefonnal, „Lent felejtetted, a feleséged keres” - mondja. Egy női hang a vonal másik oldalán zaklatottan magyaráz valamit, az ügyintéző feláll, szó nélkül kimegy, a kolléga utána siet.

A magyar nő kérdően rám néz, várunk kell, amíg visszajön, mondom neki, és előveszem a keresztretjvényemet. Eltelik jó tíz perc, a nő egyre nyugtalanabb. Vajon van-e pénze hazautazni, morfondírozom magamban, újabban ezen a vonalon is spórolnak, csak kézbesítik a kitiltást, és felszólítják az ügyfelet, utazzon haza a saját költségén, hátha ennek a fiatal nőnek szerencséje van, és nem kell egy cellában töltenie az éjszakát.

„Mi van, meddig tart még?” - néz be egy egyenruhás is. A hat kihallgatási szobára két rendőr van beosztva, be- és visszakísérik a börtönrészből előállított kihallgatottakat, aztán ott hagyják velünk. Az ügyintézők meg a tolmácsok biztonsága, ha egyik-másik bekísért illető randalírozni kezd, nem téma, a minden egyes rabra kiterjedő felügyeletre már egyszerűen nem telik. Nem győzők csodálkozni azon, hogy eddig még senki sem próbált az irodarészből nyíló ajtón át egyszerűen meglépni. A civil ügyintéző nem akadályozhat senkit a szökésben, mert evvel meghaladná a hatáskörét, én pedig a saját bőrömet viszem vásárra, és a legkevésbé sem érdekel, hogyan húzzák-nyúzzák a börtönösök az agyonspórolt biztonsági feladataikat.

„Várunk” - mondom az egyenruhásnak vállat vonva, és áldom a szerencsém, hogy ma épp egy békés ügyfelet fogtam ki, akivel itt édes kettesben ülhetek.

„Mennyi pénze van?” - kérdezem a magyar nőt.

„Semennyi, alighogy kiálltam, már jöttek a rendőrök - mondja. - Pedig muszáj lenne pénzt szerezni, mert betegek a gyerekek” - teszi hozzá csüggedten.

Az adatok szerint huszonkét éves, és három gyermeke van.

„Mi a bajuk?” - kérdezek rá, avval is könnyebben telik mindkettőnknek az idő, elég rendhagyó ez a hosszú várakozás.

„A nagyobbik hozza a bölcsődéből a gyermekbetegségeket, a két kisebb elkapja, most mindhárom bányahimlős.”

„Kivel vannak ilyenkor?” - kérdezem.

„Anyuval, és míg ő munkában van, a szomszédasszonnyal. Annak fizetni kell.” - jön a válasz.

„Az apjuk besegít?”

„Két apától vannak, de egyik sem fizet gyerektartást.”

„Nem kötelezhetőek államilag?” - kérdezem, itt, Ausztriában komoly sötétség szorítva találja magát minden ilyen szempontból feledékeny apuka.

„Külföldre mentek, nem tudom, hol élnek. Azért kezdtem el kijárni ide, amint abbahagytam az ikrek szoptatását”.

„Nem tud otthon elhelyezkedni?” - kérdezem.

„Munkát találni, manapság, Dunaújvárosban?” - kérdez vissza. „Ráadásul végzettség nélkül.” - teszi még hozzá.

Ügyintéző továbbra sem jön, a nő elmeséli az otthoni életkörülményeit. Nem ment a tanulás, abbahagyta, nem talált munkát, otthon volt az anyjával meg annak az élettársával, egy ötödik emeleti másfél szobás panellakásban. Elkívánkozott. Szerelmes lett, a fiú patkolókovács, két évig járta vele az országot egy lakókocsiban, mikor terhes lett, visszamentek Dunaújvárosba, az anyjáékhoz. Az anyja élettársa nem akarta őket befogadni, leszálékolt, beteg, házsártos ember, kisajátította magának a belső szobát, kulcsra zárja, az anyját is csak este engedi be, aludni. Végül ő maradhatott, a leendő apa nem, úgyhogy az elment, és csak egyszer jelentkezett, meglátogatni az újszülött kisfiút. Addigra már kihűlt a szerelem, a fiúnak lett új társa, kimentek valahova nyugatra, azóta megszakadt közöttük minden kapcsolat.

Szerencsére az anyjának van stabil munkája, egy ábécében üzletvezető, megszerette az unokát, elboldogultak. Aztán jött a második, az igazi, a nagy szerelem, megint teherbe esett, egy darabig jó volt minden, evvel a fiúval még az anyja élettársa is egyezett, de amikor megmondták, hogy ikerterhesség, a párja kijelentette, még ha mindenük meglenne, akkor sem vállalná a már meglévő meg a születendő gyermekek ellátását, nevelését, így meg, hogy se pénz, se lakás, pláne nem.

Az is kiment külföldre, egyszer telefonált, tudni akarta, megszülettek-e a gyerekek. Az ikrek, egy fiú, egy lány, a nagyobbik fiú, az anyja meg ő, most a lakás nagyobbik szobájában laknak, az anyja élettársa a belső szobában, éjjel-nappal átjár rajtuk a vécére meg a konyhába menet. Nincs, aki segítsen a gyerekekkel, még a háztömb előtti játszótérre sem tud kimenni velük egyedül, nem bírja

a kisiút meg az ikerbabakocsit le-fel cipelni az ötödikről, a felvonó csak nagy ritkán működik, és akkor sem férnek be mind egyszerre az ikerbabakocsival. A gyeseből, a családi pótlékból meg az anyja fizetéséből kitelik a legszükségesebb, egy szomszédasszony szívesen besegít, de csakis pénz ellenében, mert az is munkanélküli. Mióta ő kijár a Práterbe, egy hét alatt megkeresi az egy hónapi kiadást, a többi időt otthon töltheti a kicsikkel, el sem tudja képzelni, hogyan lesz a kitiltás után.

Hirtelen feltűnik az ügyintéző, aki a telefont hozta, azt mondja, a nőt azonnal szabadlábra helyezik, ma nem lesz kitiltás, a többi kihallgatás elmarad, aláírja az aznapi elszámolásomat és hazaküld.

Útközben eltöprengek a magyar nő életkörülményein. Belátható időn belül semmi kilátása önálló keresetre és lakhatásra. Gyötrelmes alagút, amelynek végén nagyon távoli a fény. Egy hasonló helyzetű fiatal osztrák állampolgárságú nő rendszerint kap állami lakást, szociális segélyt, bölcsődei ingyen helyet a gyerekeknek és a munkaközvetítő irodától valami kurzust, ha tanulni akar.

„Vajon hogyan alakult volna az én sorsom, ha annak idején Nagyváradról nem Bécsbe menekülök, hanem Magyarországon kellett volna felnevelnem a lányomat és a downos fiamat?” - töprengek. Igaz, itt sem a segélyek, hanem a szakmai tudásom húzott ki a csávából. Hat nyelven tolmácsolok, Bécset előzőnli a sok idegen, van munkám bőven, igaz, csak ameddig bírom egészséggel és lelkiezővel. Amint elkezdtem keresni, a bank szívesen adott eurós hitelt lakásra, jó nagy törlesztéssel, kamattal. Sokáig zökkenőmentesen törlesztettem a bank felé, az utóbbi időben aztán egyre nyomasztóbbá vált ez a függőség. Az itteni társadalomban hivatalosan csak két csoport létezik: azok, akiknek van valamije, és azok, akiknek nincs. Ha magántulajdonú lakásban lakunk, vagyonosnak számítunk, pedig a bankhitel 15 vagy 20 évre szóló tartama alatt a lakás tulajdonképpen a bank tulajdona. A fiam ezáltal elesik sok őt megillető juttatástól, kedvezménytől. Hogy az anyja önálló vállalkozó, aki naponta 14-16 órát tolmácsol, hogy legyen pénz mindenre, nem mérvadó, erre nincs kategória. Szorgalmas igyekezéssel tulajdonképpen olyan lettem, mint a tehén, akinek papíron két tőgye van. Egyiket feji a bank a hiteltörlesztéssel, a másikat az adó meg a biztosítás, ami ráadásul, a teljesítményem fokozásával egyenletes arányban, egyre többet követel. Ha pedig megbetegszem, és nem tudok törleszteni, a bank minden teketória nélkül elveszi a lakást.

Hosszas töprengés után levontam a konzekvenciát, és azon a címen, hogy egyedülálló anyaként nem bírom a sok törlesztést, a lányom iskoláztatását és a fiam ápolását, állami lakást igényeltem. Ha a bécsiek hatvanöt százalékanak megfelel, jó lesz nekünk is, döntöttem, ráadásul az állami lakások bérleti joga automatikusan rászáll a gyerekekre és azok gyerekeire is, tehát bizonyos fokon biztonságosabb ez a fajta lakhatás, mint a bankhiteles magántulajdon, amelyik a 2008. után kialakult rossz anyagi konjunktúra miatt bármikor bedőlhet. Ha itt ekkora adóval és betegbiztosítási fizetnivalóval büntetik azt, aki teljes erőből dolgozik, jobb lesz az állam szárnyai alá bújni, még mielőtt meggebedek, volt a tulajdonképpeni érvelés. Mostanra megszabadultam a hiteltől, tudatosan kevesebb időpontot vállalok, ezáltal kevesebb az adóm és a biztosítás, könnyebb az életem.

Magyarországon viszont nehezebb a helyzet, ennek a fiatal nőnek pedig jelenleg nincs más lehetősége, mint a Práterben utcalányként keresni az eurót, és a Dunaújvárosi panelház ötödik emeleti lakásban osztani-szorozni a filléreket.

Felhívom Linát, a lányomat, csak annyit mond, autóban van, dolgozni megy. Húszéves kora óta tolmácsol ő is a bécsi rendőrségen, közben elvégzett egy kétéves magánnyomozói tanfolyamot, majd a bécsi Állatorvosi Egyetem kinológia szakán szerzett diplomát, jó nevű kutyakiképző, sikeres

kutyás sportoló, most töprengek, vajon hova siet, egy őrszobára tolmácsolni valami kutyakiképzési ügyben, vagy éppen nyomoz egy detektívirodának, ahová rendszeresen besegít.

Fél négy körül kiállok a ház előtti járdára, s míg várom a fogyatékos-buszt, ami a fiamat, Matyit hozza a műhelyéből, belelapozok az aznapi újságba. Belföldi politikai maszlag, repülőgép-szerencsétlenség a világ valamelyik távoli pontján, bombarobbanás egy kairói piacon, lepedőkben hordják el a halottakat, a kötelező meztelen mellű nő a harmadik oldalon. Balesetek, leváltott volt miniszterek bírósági ügyei, nevetséges rendőrségi statisztika, miszerint Bécsben csökkent a lakásbetörések száma. Az egyik sokadik oldal jobb felső sarkában pársoros hír: egy burgenlandi lovarda karámjában ismeretlen tettes agyonszurkált az éjszaka folyamán egy lovat, a tulajdonos, egy tizenkét éves lány talált rá a ló tetemére, most pszichológiai kezelésre szorul, ez már a negyedik ilyen eset az utóbbi hetekben. „Istenem, ki képes ilyesmire?” - kérdezem elborzadva, miközben előnti a szememet a könny.

Matyi, mikor hazaérkezik a busszal, gyakran levert és unkomunikatív. Ilyenkor bemegy a szobájába, ledől zenét hallgatni, van, hogy elalszik. Mire valamelyest erőre kap, oda a délután, már nem fér bele az időbe semmi érdemleges foglalkozás, legszívesebben valamelyik Harry Potter-filmjét nézi újra meg újra, és a tévé elé tálcán kéri az uzsonnát. Ha kérdezem, mit szeretne a hétvégén csinálni, a válasz: lustázni. Kognitívan egy helyben topogunk, nem érdekli semmi új.

Ma sincs jó kedvében, nem mesél, mi volt a műhelyben, fáradt, fásult, irritált. Lina is, én is szabadúszóként dolgozunk, az időbeosztásunk többnyire spontán rendőrségi vagy bírósági tolmács-megrendelésektől függ, leginkább útközben ebédelünk valamit, s mivel a rendőrségi ügyek mindig sürgősek, állandó a kapkodás, rohanás. Ebben az összevisszaságban nagy megnyugvás, hogy Matyi délután háromig egy foglalkoztatási központban van, és ott főtt ételt kap. De egyre inkább rá kell jönnöm, hogy ez a fajta fogyatékos gettó, ami Bécsben dívik, nem tesz jót neki. Nyolc évvel ezelőtt, közel 18 évesen kezdte az első foglalkoztatási központot látogatni, időközben, több hosszabb szünet beiktatásával, többször kellett váltani.

Mindenhol szívesen vállalnak downos klienst, mert közismerten kedvesek és könnyen kezelhetőek. Újabban meg szinte versengenek értük, mert Bécsben egyre-másra felszámolják a pszichés betegek számára fenntartott, és azelőtt minden kórház pszichiátriai osztálya mellett működő ambuláns foglalkoztatást. Gyakran kapunk tájékoztatást üresedésről, mert a műhelyek igyekeznek kikerekíteni a központilag megemelt kötelező csoportlétszámot könnyebb sérültekkel, mielőtt még pszichésen beteg klienseket kellene felvenniük.

Tavaly ősszel egy, a lakásunkhoz közel levő műhelyben üresedés volt a konyhacsoportban, Matyinak tetszett, úgy döntöttünk, kipróbáljuk egy hónapon át. Másnap kék-zöld foltokkal jött haza, az igazgatónő telefonált, van egy ismertén agresszív kliensük, nem vették észre, mikor Matyi után lopakodott a mosdóba, és ott megpróbálta ütlelni. Vajon túlélte-e, volt az első gondolatom, hisz Matyi stramm testalkatú, és ahogy otthon beleneveltük, bármilyen bántalmazásra néhány Lina által megtanított ügyes karateütéssel erőlyesen reagál.

Valószínűleg ennek köszönhetően nem történt komolyabb baj, rossz rágondolni, ha a szemüvegét éri egy váratlan ütés, a vastag lencse éle azonnal felhasítja az arcát, de mivel Matyi nagyon is képes volt megvédeni magát, nem hánytam rögtön ecetbe magam. Az viszont nem tetszett, hogy nem közölték előző nap velünk, vagy Matyival aznap reggel ezt a veszélyforrást, mégis más, ha nem éri felkészületlenül egy ilyen támadás, ezt szóvá is tettem.

Kutyasétáltatás közben aztán megbeszéltük Matyival, akar-e továbbra is a műhelybe menni, képes lesz-e mindig figyelni, hogy ne maradjon sehol egyedül avval a fiúval, az igazgatónő szerint az csak akkor kezd balhézni, ha nem látja senki. „Persze, majd vigyázok” - mondja Matyi lezseren. Sok lelki bugyor kisimításának adott keretet az eltelt évek során a kis tacsókó estí sétája, mindig jókat szórakoztunk azon, ahogy szaporán rakosgatja izmos, kurta lábait, ahogyan kidöntve mellkasát a szembejövő kutyahölgyeknek igyekszik imponálni, miközben a kan kutyák felé fenyegetően morog, különösen, ha jóval nagyobbak, mint ő.

Egy zökkenőmentes műhelyi hét elteltével már kezdtem én is felengedni. Egyik pénteken délben épp befejeztem az idegenrendészeten a tolmácsolást, és az autó felé tartottam, Matyi telefonált, tudnék-e gyorsan érte menni, kint vár a műhely közelében, az utcán, a sarokhoz közel. Nem tudom,

hány pillanat alatt értem oda az autóval, szinte ámokfutásban. Matyi áll a járdán a nyirkos októberi időben, vékony pulcsijában vacog.

Ahogy leállok, beül a kocsiba, megkönnyebbülten sóhajt egy nagyot. Kérdezem, mi legyen, menjünk a műhelybe, vagy egyenesen haza. „A műhelybe – mondja - ott van a CD-lejátszóm meg a fülhallgatóm a hátizsákomban”. Megállok a bejárat előtt, besietünk, megyünk egyenesen az öltözőbe, Matyi felveszi a dzsekijét. Az öltöző üres, leülünk a padra. „Mi a baj?” - kérdezem. „Herr Müller azt akarta, hogy játsszak a pisilőjével - mondja Matyi felháborodottan. „Hogyan - kérdezem én - csak úgy, mindenki előtt?” „Nem, dehogya, elhívott egy helyre, azt mondta, mutat nekem valami érdekeset. Gyere, megmutatom hol történt!” –mondja, és kézen fog. Kimegyünk a műhely mögötti hatalmas kertbe vezető üvegajtón át, néhány virágágyason meg bokron túl, a szemetes kukák felé. „Itt álltunk - mondja Matyi - és akkor azt mondta Müller, megmutatja, hogyan viselkednek a férfiak. Kivette a nadrágjából a pisilőjét és azt mondta, fogjam meg.” „Gondolom jól elküldted a fenébe” - mondom. „Féltem - mondja Matyi - inkább elszaladtam.” Körbenézek, a kert egy olyan zugában vannak a szemeteskukák, ahová nincs rálátás az emeleti ablakokból, a hátsó üvegajtó felé pedig magas bokrok fedik. „Ezt jól kitapasztalta Müller.” - gondolom. Matyi visz kézen fogva vissza az épület felé. „Itt megbotlottam és elestem” - mutat a nedves gyepeken egy bemélyedést, és a nadrágja térdén a vizes foltot. Beérve megyünk egyenesen az emeletre, a csoportterembe, ahol egy fásult gondozó elmélyülten a napilapot olvassa. Felnéz dorgálóan, „Nem is mondtad, hogy jönnek érted!” - szól Matyira. „Számomra is meglepő ez a mai fordulat!” - vágom rá élesen, néz rám értetlenül.

Péntek déli hangulat az egész vonalon, ilyenkor már egy gondozó sem vesz észre semmit, csak számolja a percek, amíg hazamehet, nem csoda, hogy Matyi telefonált, és inkább az utcán ácsorgott, amíg ideértem, gondolom. Valamint az sem, hogy Müller pont ezt az időpontot választotta a nyomulásra, biztos nem először teszi. Vesszük a gyerek hátizsákját és indulunk kifelé. „Máskor tájékoztassanak időben, ha programváltozás van!” - szól utánunk a pasi, komoly erőfeszítésembe kerül, hogy ne vágjak hozzá valami kezem ügyében lévő konyhai edényt. Leérve a földszintre megyünk az igazgatói irodába, péntek lévén csak a helyettes van itt. Megkérem Matyit, mesélje el a kedves igazgatóhelyettes hölgynek a történeteket, majd én is elmondom a telefonhívást, az utcai ácsorgást, a jól kigondolt helyet a kukák közelében, az esést, a foltot a térdén, az újságot olvasó gondozót, „Rémes!” - szörnyülködik, azonnal feltelefonál a csoportterembe és lekéri a gondozót, mondván, kerítse elő Müllert, és hozza azt is. Jön a gondozó, ámulva hallgatja a történeteket, „Magának nem tűnt fel semmi?” -kérdezi az igazgatóhelyettes. „Valamit motyogott az új fiatalember, de nem beszél érthetően, a downosokat olyan nehéz megérteni” - magyarázkodik a pasi. „Érdekes, én tökéletesen megértettem” - mondja az igazgatóhelyettes. „Arról nem is beszélve, hogy ez a bizonyos downos több nyelven is érthetően képes megértetni magát” - fortyogok magamban. Betámolyog egy magas, testes férfi is az irodába, „Ez Müller” - rezzen össze Matyi, intek az igazgatóhelyettesnek, a nadrágján még mindig nyitott a slicc. „Sajnos ismerjük a problémát, nem először fordul elő, természetesen jogában áll feljelentést tenni” - mondja a nő.

Belegondolok, hogy ezt a témát Matyival többször elisméltetik, rendőrségen, bíróságon, addig-addig, míg örökre az emlékezetébe vésődik, és lehetetlen lesz túllépni rajta és elfelejteni. Ráadásul szerencsére nem történt nagyobb baj az ijedségen kívül. Eszem ágában sincs hivatalos útra terelni a dolgot, az egészben Müller, aki amúgy is beteg és szerencsétlen, a legkevésbé okolható. „Átgondolom a hétvégén- mondom-és ha feljelentés mellett döntök, azt nyilvánvalóan

Önök ellen fogom megtenni, mint intézmény. Az Önök feladata gondoskodni arról, hogy ilyesmi ne fordulhasson elő. Az én fiam elszaladt, és el tudja mondani mi történt, de ha arra gondolok, hány magatehetetlen, kerek kocsiban ülő, magát sem fizikailag, sem verbálisan megvédeni nem képes kliens van itt Önöknél, kiráz a hideg. Arra pedig gondolni sem akarok, mi történt volna, ha a fiam nem ér el telefonon, és a maguk segítségére szorul.”

Éreztem, egy percre sem hagyom ott Matyit ezek után.

Köszönünk, kimegyünk a kocsinhoz, elindulunk hazafelé. Az Auhof Center közelében megkérdezem Matyit, nincs-e kedve megnézni egy filmet. Beülhetünk a Cineplexbe, veszünk Colát meg pattogatott kukoricát. Azonnal beleegyeznek, fogalmam sincs, miről szól a film, Matyit figyelem, az én agyamban más horrorfilm film pereg. Mikor hazaérünk, Lina értetlenül kérdezi, mi van, egyfolytában keresnek telefonon, a műhelybeli igazgató, a központból a nagyfőnök meg két ottani pszichológus, az egyik férfi, a másik nő. Nem tudta elképzelni, mi van, csak azt írtam, áterteltem rá a hívásaimat, mert moziba mentünk. Intettem, majd később elmagyarázom.

Miután Matyi elalszik, Linával kiülünk a konyhába, és átbeszéljük a történeteket. Lefekvés előtt előkeresem a konyhaszekrény aljából az Erdélyből kapott közel negyven fokos szilvapálinkát. Lina rám csodálkozik, soha nem látott röviditalt inni. Ilyen rövidet meg pláne nem. Ha ezen az éjszakán aludni akarok, csakis ez segít, mondom.

Tény, hogy az általános spórolás miatt egyre több a fogyatékosok közé kevert súlyos diagnózisú pszichés beteg, aki merőben más bánásmódot igényel. Ez a keveredés minden résztvevőnek hátrányos, de ez központilag nem szempont. Az is tény, hogy kevés olyan emberrel találkoztam a Matyi által látogatott műhelyekben, aki hivatásérzetből dolgozna ott. A gondozók nagy része azért vállalta a munkát annak idején, mert a közepesnél nagyobb fizetés járt egy gyorstalpaló, de magasztosan hangzó „gyógypedagógusi” képzés után. A kontrollok közismerten lazák, hiszen a fogyatékosoknak sehol a világon nincs lobbija. A jelenlegi és szociális vonalon különösen erősen mutató pénzhiány miatt megnőtt a munkapénzum, és újabban egy gondozóra tíz kliens jut. Ezek között általában van néhány olyan is, aki egymaga is teljes és speciális gondozásra szorul. A feladat tulajdonképpen nemhogy gyakorlatban, de még elméletileg sem megoldható. Viszont a munkanélküliség is megugrott, alig lévén kilátás más munkakörre, a gondozóknak maradniuk kell. Az állam egyre kevesebbet fizet, miközben egyre többet követel, és végül az egésznek a műhelybeli kliensek, a fogyatékosok isszák meg a levét.

Egész hétvégén azon töröm a fejem, mihez kezdjek, hogy Matyinak rendezett napi programja legyen, anélkül, hogy egy ilyen kompromisszumban kellene nyomorognia. Hogy lehet az, hogy egy ilyen gazdag országban is leginkább a gyengéken spórolnak? Semmit nem ér az eddig kialakított számos létesítmény, az esztétikus környezet, a sok fejlesztési program papíron, ha nincs az a gondosan szelektált és anyagilag megfelelően motivált emberséges ember, aki reális körülmények között kivitelezheti.

Szombat, vasárnap nem hozzuk szóba a történeteket, nem kapcsolom be a telefonomat, a vasárnap esti kutyasétáltatás közben rákérdezek Matyira, akar-e műhelybe menni másnap, inkább itthon marad, válaszolja a gyerek.

Hétfőn egész nap jönnek a hívások, magyarázkodások. Szerencsére nem történt semmi komolyabb baj, mert Matyi tudott vigyázni magára, mondom. Nem teszek feljelentést, de Matyi nem akar

többet odamenni, ami érthető. Félreteszik a személyes lapját, van az alapítványon belül más kiemelten jó műhely is, ha néhány hét vagy hónap után úgy döntünk, megint próbálkoznánk, csak szóljak be, mindenben a segítségünkre lesznek, ígérik, érezhető megkönnyebbüléssel.

Matyi tehát ettől kezdve otthon van. Zenét hallgat, énekel, gitározik, sokat sétálunk, jól alszik, jókedvű. Ha egyedül van délben, felmelegíti a kikészített ételt, megebédel, elmosogat maga után. Többször felhívjuk telefonon napközben, nem nyugós, nem unatkozik, dolgozzunk csak nyugodtan, mondja.

Ilyenkor tűkön ülök a kihallgatásokon, ideges vagyok és ingerült, mert alig várom, hogy hazamehessek. Mikor dolgozni hívnak, előrebocsátom, hogy hosszan tartó ügyeket nem vállalok, ezért már van olyan csoport, amelyik nem is hív. Éjszakai megbízásokat sem vállalok, nehogy Matyi egyedül találja magát, ha felriad éjszaka. Erősen apad az üzlet, mióta Matyi otthon van.

Újév után kapunk Matyi részére egy ajánlatot, egy kreatív csoportban üresedés várható, ez a műhely is közel van, nem kell órák hosszát buszban ülnie, amíg hozzák-viszik. Elmegyünk, megnézzük, Matyinak tetszik, beiratkozunk.

Az elején élénken mesél, nagyon iparkodik beilleszkedni, jár a házon belüli külön tornafoglalkozásokra, zeneoktatásra, és tervezi, hogy részt vesz a karácsonyra készülő színelőadáson is. Ez így megy közel tíz hónapon át, nálam is visszaáll a munka a szokott kerékvágásba. Aztán visszajön a csoport eredeti gondozónője, aki egy teljes évig terápián volt kiegészés miatt, és állítólag meggyógyult. Azóta kamillavirágokat kell átválogatni és kis papírtasakokba csomagolni valami teabolt részére, mert a nő fel akarja újítani a csoportszobát, és ezért bevállal mindenféle munkamegrendelést. Matyinak nagyon megerőltető az apró virágokkal való munka, a mínusz 23 dioptriás rövidlátása miatt nem bírja a megfeszített fókuszálást, gyakran fejfájásra panaszodik, a gondozónő elégedetlen, gyakran kiabál vele, ettől ő is dacoskodik. Újabban egész nap háborúznak, biztosan ma is volt vita, ettől ilyen kiborult.

Jelenleg tehát megint ott állunk, ahol a part szakad.

Készíték finom uzsonnát, beviszem a szobájába, ül a foteljében, mint egy öregember, és néz ki fásultan az ablakon.

„Nem akarsz holnap meg holnapután itthon maradni?- kérdezem - Lustizol, zenélsz, esetleg megyünk egyet járni az Innere Stadba, vagy megyünk moziba.”

Beleegyezik, megbeszéljük, mit készítek másnapra, bolognai spagettit kér, megyek a konyhába főzni. Telefonon lemondom a buszt, a műhelyben bejelentem, beteg, hasmenése van, pár napig itthon marad.

Miután megeszi az uzsonnát, kihozza a tálcat, mondom neki, másnap alhat sokáig, kikészítem a reggelit, aztán dolgozni megyek. Lina telefonált, vegyem át a másnapi tolmácsidőpontjait. A magánnyomozó iroda, ahová alkalmanként bedolgozik, adott egy hosszabb megbízást. Ma éjjel a magyarországi házban alszik. Hajnalban utazik Burgenlandba egy lóistállóba, a munkához olyan nyomozó kell, aki ért a lovakhoz.

4

Lina hetek óta teljes erővel a nyomozóirodának dolgozik, annyit mondott a megbízásról, legyen nyugodt, nem jár számára közvetlen veszéllyel, de nem részletezi, miről szól. Sok autózással jár az ügy, legtöbbször közelebb van a határhoz, mint Bécshez, és ezért inkább Magyarországon tölti az éjszakát. Rendszerint küld egy sms-t, mikor megérkezik, hogy nyugodtan aludjak. Átvettem a meglévő tolmácsidőpontjait, plusz az én hívásaimat intézem.

Matyi még mindig otthon van, és egyelőre nem is látok megoldást a műhelyét illetően. Betelefonáltam újból, hogy náthás, pár napra rá kikértem két hetet a szabadságából, de hosszabb ideig nem hiányozhat indokolatlanul, mert akkor a műhely nem kapja az ő személyére szóló állami támogatást, és kénytelenek mást felvenni a helyére.

Nem tudom, lesz-e kedve újra bejárni, ha lenyugszik a légkör. Majdnem egy teljes évig jól működött a dolog, a helyettes gondozónő egy humoros, laza nő volt, remekül kijöttek egymással. Ráadásul ez az egyik legjobb összetételű csoport, amit eddig kifogott. De visszajött ez a hisztériás, mostani gondozónő. Matyi nem bírja a veszekedést, az apja Bukarestből importált új felesége annyit acsarkodott vele annak idején, amikor még tartotta velük a kapcsolatot, hogy teljesen allergiás lett az ideges, irritált hangnemre. Ha kiabálnak vele, azonnal hátat fordít, dacoskodik, minden kommunikáció leáll. Erre meg a gondozónő allergiás. Személyes sértésnek veszi. Fogalmam sincs, hogyan tovább.

Sok a hívás, rohanok irodáról irodára, útközben bevásárolok, ahol épp van parkolóhely, esténként főzök, hogy ne legyen fennakadás. Naponta zakatol a mosógép, a teregetés rendszerint Matyira marad, jókedvű és készséges, kipakolja a szatyrokat, mikor beesek az ajtón és azonnal fordulok a tacsót megjáratni. Mikor otthon van, aktív és kiegyensúlyozott, néha elmosogat vagy porszívózik, sokat zenél, délután megnéz egy mesefilmet, jól alszik, jó a kedélye.

Sajnos sétálni csak akkor tud, ha én is ráérek, mert annyi a járdán rollerező meg bicikliző suhanc a környéken, hogy félek, valaki fellöki. Arról sem lehet szó, hogy levigye a tacsót egyedül, mert Bécsben ezen a téren is elszabadult a pokol. A kisgyerekes anyukák állandóan kampányolnak, hogy sok a kutya, és mindenhol ott marad utánuk az ürülék, a kutyasok lázadoznak, hogy az összevissza rohangáló gyerekek nincsenek tekintettel senkire és semmire, ami az útjukba kerül. Tény, hogy egyre kevesebb gypes, bokros, parkosított területen kell osztozkodnia a két tábornak, és egyre durvul közöttük a harcmodor.

Különben is, az utóbbi pár évben Bécs túlszűfolt, kemény aszfalttá változott. A híres bécsi előzékenységnek és jó modornak teljesen nyoma veszett. Rengeteg a szegényebb országokból jött kéregető, vándor, szerencselovag. Az utcákon felgyűlik az elhajigált szemét, a járdák tele vannak köpködve és taknyozva. A parkoló autókat pár euró aprópénzért is feltörik, órákig tart a jegyzőkönyvezés, ami pedig szükséges, a biztosítás miatt. A csecsen, török, orosz és jugoszláv galerik között gyakori a verekedés, késelés, sőt lövöldözés.

Rászoktam, hogy reggel hat és hét között sétálok egy nagyot a tacsónkkal, napközben csak röviden meglocsoljuk a környékbeli fákat, este, a tévé főműsorideje alatt megint kerülünk egy jót, ilyenkor Matyi is sétál egy nagyot lefekvés előtt. Zsebeink teletömve kutyaürüléknek való nejlonzacskóval, kezünkben egy-egy jókora nordic walkink bot. A botokat Lars, a norvég barátom szerezte be kb. két évvel ezelőtt, avval a nemes és semmivé vált szándékkal, hogy esténként a

környékünkbeli szép villanegyedben sportolni fogunk. Két méter magas, erős alkatú, osloi, tajwani és bécsi irodaszékhelyei között repdeső üzletember, aki túl sok időt tölt hosszú távú repülőutakon, mindenfélét összeeszik, ráadásul éjjel nappal stresszel a befektetései miatt. Hatvanöt évesen rájött, nem ártana tenni valamit az egészségéért.

Egyik távol-keleti Feng-Shui tanfolyamról való repülőúton ismertem meg. Kuala Lumpurban áttessékelték az első osztályról, történetesen mellém, mert valami hiba volt a jegyvételnél. Tíz órán át kegyetlenül szenvedett a szűk ülő- meg lábhely miatt, végig izgett-mozgott, és szabadkozott a zavarásért.

Bécsben, a csomagomra várva hallottam, amint nagyon indulatosan beszél norvégül a mobilján. „Kirúgtam”- mondta felém fordulva angolul. „Kit, mit?”- kérdeztem értetlenül. „Hát azt az agyalágyult titkárnőt, aki elfelejtette lefoglalni a helyemet”- közölte felháborodottan.

„Lehet, hogy kár volt?”-válaszoltam.

„Hogyhogy- kérdezte -hát nem látta, milyen keservesen utaztam?”.

„Dehogynem, de egy ilyen fejmosás után ez a nő soha többet nem felejtene el az ilyesmit, míg az új, akit a helyére felvesz, lehet, hogy megint elköveti ugyanazt a hibát” mondtam mosolyogva. Jött a csomagom, intettem, mentem, ott maradt töprengve, várni a cuccát.

Rákövetkező héten véletlenül elkeveredtem a bécsi angol társulat egyik színelőadására. A gyerekek épp Magyarországon voltak, gondoltam, kirúgok a hámból, megnézek egy jó darabot, native speaker angolsággal. Az előadás nem volt egetverő, úgy döntöttem, a szünetben lelépek. A ruhatárnál egy kétméteres alak állt, aki ugyancsak angolosan távozni akart. Rám ismert, és rögtön avval kezdte, hogy a titkárnőt megtartotta, revansálhatná-e a jó tanácsot egy vacsorameghívással.

Ennek már kb. két éve. Egy ideig titkoltam, de Lina kinyomozta, és úgy rendezte, hogy Matyi és Oivind összefussanak. Egyszerűen a megbeszéltnél pár órával hamarabb érkeztek meg Magyarországról. A két fiú azonnal barátságot kötött, „na végre egy jó fej, nyugodtan rád fér egy normális kapcsolat” -jelentette ki Lina vigyorogva.

„Ha ez a több ezer kilométeres távkapcsolat normálisnak mondható”- nevettem el magam.

„Ennél szorosabbat úgysem viselnél el” - vágta rá a lányom, a mindent tudó.

Mint sok mindenben, ebben is igaza volt. Lars két-három hónaponként eltölt Bécsben pár hetet, örülök, mikor jön, és örülök, mikor megy. Az ötödik kerületben van az irodája, két állandó alkalmazottal, egy lakrész is tartozik hozzá. Mikor Matyi Bécsben van, Lars az ötödik kerületben alszik, mikor Linával Magyarországon, akkor nálam.

Az utóbbi időben egyre gyakrabban említi, hogy jó lenne összeköltözni. Az itteni cég nem eléggé jövedelmező, az iroda fenntartása meg a két ember fizetése elnyeli a profit nagy részét, az osztrák rendszer túl nehézkes és bürokratikus. Az ausztriai üzleti életnek amúgy is igencsak befellegzett, mostanság Távol-Keleten van a pénz. Legutóbbi ittlétekor előállt egy tetőtéri lakás tervével a nyolcadik kerületben, mondván, jobban jár, ha ingatlant vásárol, minthogy tovább bérelje a méregdrága irodát. Összeköltöznénk, alaposan leszűkítené a cég bécsi tevékenységét,

felmondhatna a két alkalmazottnak, elférnének mindnyájan, intézhetném én, úgymond otthonról, a cége itteni ügyeit.

Vajon mikor, gondoltam magamban, azon kívül fogalmam sincs, hogyan működik ez az egész befektetés meg import-export akármiről, amivel foglalkozik. Arról nem is beszélve, hogy a nyolcadik kerületben közismerten lehetetlen parkolóhelyet találni, pont az hiányozna Linának meg nekem a munkánkkal kapcsolatos előreláthatatlan összevisszaságban, hogy órák hosszat parkolóhelyet keressünk. Amúgy sem hiányzik semmi plusz megterhelés az életemben, de úgy látszik, az én sorsképletemben nincs olyan csoda, hogy valakit megismerjek, aki inkább csökkentené a mindennapi robotot.

„Semmi érzékem nincs az ilyesmihez” - mondtam neki, „Nem baj, majd megtanítalak” - mondta ő.

Szerencsére most három hónapig Tajvanon van, ebben a felfordulásban jobb is, talán a legközelebbi alkalomig el is felejtí ezt az én szememben teljesen őrült ötletet.

Szerda délelőtt, újabb deprimáló menekültügyi eset, máris belefáradtam a munkahétbe, és még csak a közepénél vagyok. Egy húszéves, ijesztően sápadt csecsen nő a mára beidézett ügyfél, másodjára is visszautasították a menekültügyi kérelmét, most ezt kell lefordítanom neki. Az egész teremtés csont és bőr, csak a hasa gömbölyű, hat hónapos problémás terhes. Nem tudom, konkrétan mennyit ért az oroszul elmondott szövegből, egész testét rázza a zokogás. Feje, homloka a kötelező fekete kendőbe bugyolálva, ettől még sápadtabb a bőre, s mikor róla az ügyintézőnő jó minőségű tápláló krémeztől csillogó, egyenletesen szoláriumozott arcára nézek, eklatáns a két nő életvitele közötti szakadék.

A mostani, végérvényes visszautasítás után a csecsen nő nem kap további tartózkodási engedélyt, az ideiglenes fehér plastik kártyáját, amit a jegyzőkönyv kezdetekor szófogadóan odaadott az ügyintézőnőnek, itt és most hivatalosan bevonják, ezek után nincs más hátra, csak a hazautazás, hangzik a hivatalos szöveg. Tapasztalatból tudom, ha kap egy orvosi papírt, hogy nem utazhat a terhessége miatt, úgysem kitoloncolható. Mire való tehát most ijesztgetni, gondolom, de hogyan magyarázzam el neki azt, ami messzemenően túllépi az én tolmácsi hatáskörömet?

Persze a hatóság helyzete sem irigylésre méltó. Az itt élő csecsen közösség egyre népeesebb, legtöbbjüknek évekig tisztázatlan a státusza, és nincs megélhetése. Az elején szinte kizárólag fiatal férfiak jöttek, most egyre több a női menekült. A Bécsben lévő imaházaikban megtartott házassági szertartásaik nem fedik az osztrák családi törvény követelményeit, a családi kötelek hivatali szintű elismerésére csak akkor van esély, ha már született néhány közös gyerek. Szinte minden újonnan jött fiatal nő tehát egy-két hónapon belül „férjezett” és gyermeket vár. Ráadásul legtöbbjük Lengyelországban lépi át a schengeni határt, onnan busszal utaznak, többnyire háborítatlanul, Bécsig.

Itt aztán jön a felvilágosítás, hogy elvileg lehet Bécsben menedékjogot kérni, de eleve nincs menekülti státuszra való esély, mert a dublini egyezmény szerint a menekültügyi esetek legális lebonyolítása az első biztonságos uniós országra tartozik, az ügyet tehát ott kell eldönteni, ahol átlépte a schengeni határt. Ebben az esetben tehát történetesen Lengyelországban. Emiatt a formális eljárás miatt Ausztria még akkor sem adhatja meg a kívánt státuszt, ha egyébként a menekült személy a genfi konvenció minden egyes követelményének megfelel.

Én hosszú évek óta tolmácsolok az idegenrendészetnek, de ez a kacskaringós, és az éppen aktuális politikai igényeken alapuló ügymenet számomra sem mindig érthető. Arról nem is beszélve, hogy ez egy pszichológiailag abszolút tévesen felépített argumentáció, amiből a menekült rendszerint csak azt szűri ki, hogy lehet menedékjogot kérni, tehát van remény. Különben minek a nagy felhajtás? Csak hát nem hullhat az ölükbe a státusz, hanem előbb még le kell futniuk néhány kört.

Mivel senki, aki eljutott idáig, nem hajlandó sehová visszamenni, az itteni kérelem visszautasítása, a hírhedt „első negatív válasz” csakis idő kérdése. Ezután fellebbezni lehet, panaszt tenni, meggyász, s amíg minden lehetőséget átzongoráznak, eltelik néhány év.

Jön egyik gyerek a másik után, a kórházak ellátják a pácienseket, kiállítják a számlát. A menekültek nem tudnak fizetni, a borsosan drága betegbiztosítási járulékot fizetni kényszerülő osztrák állampolgárok dühöngnek, a közpénz egyre fogy.

A munkát nem vállalható menekült férfiak többnyire egymás társaságában mászkálnak, gyakran bűnügyekbe keverednek, napirenden van a sok késsel megtorolt, közösségen belüli becsületbeli ügy. A sok életerős, fiatal férfi, aki évekig nem tud mit kezdeni magával, kész ajándék a terrorista propagandának. Az asszonyok otthon, egymásra utalva főznek, mosnak, takarítanak, gondozzák a sok kis sápadt gyereket. Mélyhűtött életforma, ami csak akkor indulhat be újra, ha valami csoda folytán megkapják a nagyon szigorú követelményekhez kötött, és nagyon kivételes esetekben kiállítható humanitárius vízumot. Aminek első követelménye a büntetlen előélet, így az itteni bíróság által elítélt férfiakkal eleve nincs esélye, s persze a hozzájuk tartozó asszonyoknak és gyerekeknek sem.

Mikor beidézik az asszonyokat az idegenrendészetre, hozzák magukkal a kicsiket, nyugóseket, megfélemlítettek, bármelyik gyors mozdulatra védekezően az arcuk elé emelik a kezüket. Mikor aztán észreveszik, hogy itt az irodában elmarad a pofon, azonnal váltanak, rosszkodnak, hangoskodnak, megfélemezhetetlenek. Az idegenrendészeten kialakítottak egy játszószoportot, de mivel nincs, aki felügyeljen a gyerekekre, amíg az anyukák az irodában vannak, többnyire üresen áll.

Ma az ügyintézőnő is eszeveszettül rosszkedvű és ideges. Szép, 35 év körüli nő, nem egy észkombájn, de általában emberséges és nyugodt. Évek óta dolgozom vele, de ilyen rossz formában még nem láttam egyszer sem. Tudom, egy mukkot sem ért oroszul, ezért konkrétan elmagyarázom a csecsen nőnek, küldjön be ide orvosi papírt a terhességével kapcsolatos egészségügyi problémáiról, minél hamarabb, akkor itt félreteszik az aktáját, és legalább egy évig nyugton hagyják. Az orvosi papír egyik másolatát pedig állandóan tartsa magánál, ha igazoltatják, mutassa fel azt az itt maradt plasztik kártya helyett. Megköszöni a nem várt magyarázatot, szedelőzködik, horpadt mellkasán szorosán átfogja a fekete szvettet, pipaszár lábszárait csapkodja a hosszú, fekete szoknya alja, amint az ajtó fele tart. Megy vissza a négy fal közé, az évszázadok óta megrekedt női alázatosságba, amit, bárhová is menekülne, magával hurcol mindenhol. Alig húszéves.

Sietek az egy emelettel feljebb lévő irodába, ahol vár a következő ügyintéző. Egy román családot idéztek be, tapasztalat szerint ezek fütyülnek az idézésre, és nem lesznek jelen. A felvonóból kilépve szinte összeütközöm a múltkori ügyintézővel, akit olyan ripsz-ropszra elhívott a felesége telefonon. Rémesen néz ki, sápadt és zilált. Az irodából, ahova sietek, épp kinéz a gépirónő, itt vannak-e már a románok, nincsenek, bemegyünk, leülünk, látja rajtam a csodálkozást.

„Kivan idegileg a kolléga- mondja magyarázólag -komoly trauma érte a kislányát, egyik éjjel valaki agyonszurkálta a lovukat, és reggel a gyerek talált rá, vérben fagyva, nem képes feldolgozni az esetet, terápiára jár, úgy néz ki, halasztania kell az iskolaévet is.”

„Édes Istenem - döbbenek rá - Lina valószínűleg ebben az ügyben nyomoz!” Mivel a beidézett család sem írásban, sem telefonon nem kért halasztást, fél órát várni kell rájuk, csak aztán zárhatjuk le az ittlétemet. A gépirónő látja a honoráriumon, melyik irodából jöttem ide, és kuncogva megkérdezi, hogyan zajlott a kihallgatás. „Feszülten” - mondom, de nem tudom, mire érti pontosan.

„Csak azért kérdezem, mert a kollegina nagyon ideges az utóbbi időben - magyarázza a gépirónő - alighanem csúnyán mellément az új szerelem.”

Valamikor, valahol hallottam ebben a több mint ötven ügyintézőnő életében kavargató irodai pletykahalmazban, hogy az előző, szép arcú kollegina nemrég elvált, mert összejött egy közismerten jóképű egyenruhással, akivel össze is költöztek. A román családra való hiábavaló várakozás alatt most értesülök az ügy minden további fejleményéről is.

A jóképű rendőr is elvált, ugyanis a volt felesége kitette a szűrét, és lemondott a két közös gyerekről is. Magas beosztásban dolgozó politikussasszony, aki csakis a férje unszolására vállalta a családalapítást. Erről írott megállapodásuk is volt, a férj kötelezte magát, hogy (az osztrák apukák zömétől eltérően) alaposan kiveszi a részét a családdal járó munkatöbbletből, hogy a feleség tovább építhesse a karrierjét. Ikerlányaik születtek, most háromévesek. „Ha az apuka úgy döntött, kilép a családból, viheti magával a gyerekeket az új élettársnőhöz” - volt a feleség hozzáállása. Ő mint édesanya, él a láthatási jogával. És dolgozik tovább azon a poszton, amit hosszú évek napi néha 16 órás munkájával ért el, és ahol két pici gyermeket egyedül nevelő anyaként képtelen lenne helytállni.

A szép ügyintézőnőnek egy kilencéves fia és egy hétéves lánya van, a válásánál mindkét gyermeket neki ítélték. A két ikerkislánnyal most van tehát négy, napi szinten ellátandó gyerek. Az új pár közös hitelt vett fel, mert nagyobb lakást kellett vásárolni. A jóképű pasi előszeretettel vállal hétvégi szolgálatot azon a címen, hogy azt túlórapótlékkal fizetik, a nő tehát péntek déltől hétfő reggelig egyedül küzd a végeérhetetlen mosás, takarítás, etetés, altatás robotjával, ráadásul a két nagyobb gyerek ki nem állhatja a két nyűgös ikerkislányt, a gyerekek között állandóan áll a bál. A nagy szerelem sem maradt nyomtalan, a szép hölgy három és fél hónapos terhes, nemrég tudták meg, hogy ez is ikerterhesség. Közben egyre gyakrabban hallani, hogy a jóképű pasi munkahelyén feltűnt egy nagyon fiatal és nagyon csinos új kolléganő, aki ugyancsak szokatlanul gyakran van szolgálatban hétvégeken.

Mire végre letelik a várakozás, és mehetek elszámolni, már zúg a fejem. Tény és való, jó nagy slamasztika, de engem akkor sem igazán érdekel. Bármilyen lesz is, az osztrák állami hivatalnoknő és a gyerekek szép környezetben fognak lakni, és nem fognak éhezni, az a sok szerencsétlen csecsen nő viszont, akiknek ilyen idegállapotban döntögeti a sorsát, Isten tudja, hogyan boldogul majd.

Az autóhoz érve eldöntöttem, habár szokatlanul korán végeztem, mára elegendem van, nem vállalom több időpontot. Sietek Matyihoz, megyünk a tacsskóval sétálni a bécsi erdőbe, felhívjuk Linát, hátha ma sikerül Bécsben aludnia, és dumcsizhatunk egy jót.

A bécsi városházán tomboló vörös-zöld diktatúra teljes erőből forszírozza a tömegközlekedést, de a zsúfoltság meg a metrókon történő sok erőszakos cselekedet miatt aki csak teheti, autóval jár, így a nap bármelyik órájában csak csigatempóban lehet közlekedni. Sietés helyett hazafele bőven van időm eltöprengeni azon, hogy az utóbbi pár évben mennyire leromlott a bécsi életszínvonal, és milyen szélsőséges lett az életvitel.

Főleg a nőké. Egyre több a muszlim család, ahol az európaiakétól teljesen eltérő a nők státusza. A kihallgatásokon kívül persze alig van konkrét betekintésem, amit viszont ott tapasztalok, csak a középkori szinten leragadt, és a nők által teljesen elfogadott férfiuralomról szól. Nem tudom elképzelni sem, mi lesz majd ennek a keveredésnek az eredménye, csak azt látom nap mint nap, hogy ezeknek a lányoknak vagy asszonyoknak a helyzete nem változik meg azáltal, hogy a nyugati

civilizációt reprezentáló Bécsben élnek. A mentalitás, amit konzerválnak, ugyanaz, mint ami Groznijban, Afganisztánban, vagy a Közel-Keleten honol.

Tény, hogy egyre szembeszökőbben két egymással párhuzamos társadalmi szinten alakulnak a bécsi hétköznapok. Egyik oldalon az európai nők, akik elvileg saját maguk alakítják a sorsukat, a másikon a muszlim nők, akiknek minden lépésükről a férfiak döntenek. Az osztrák tanárnő barátnőm, akit a muszlim diákjai semmibe vesznek. A szomszédos háromgyermekes muszlim asszony, aki egymaga cipeli fel a súlyos bevásárlószatyrokat a harmadik emeletre, miközben a férje üres kézzel halad előtte, és ingerülten sürgeti. Az agyontetovált és piercingezett fiatal lány a villamoson, mellette a burkába öltözött kisgyermekes anyuka, akik egyformán mély megvetéssel szemlélik egymást.

Lényegében mitől és mivé emancipálódtunk mi, európai nők?

Nagyváradon, a diktatúrában nem volt igény a nők és férfiak közötti egyenlőségért síkra szállni, egyformán dróton rángatott bábuk voltunk mindkét táborbeliek. Itt, a jómódú, konzervatív és zömében katolikus Ausztriában a nők százsorta szabadabbak, mint mi voltunk „odaát”, és mégis, az itteni társadalomban, evidens módon csak másodrendű szereplők. Nehezen kiharcolt törvények szavatolják a jogaikat otthon a családban, és kint, a viharos munkamezőn, de a fejekben rögzült szerepek nem tisztázottak: egy dolgozó anyuka rendszerint „Rabenmutter”, egy karriert befutott nő pedig eleve „Quotenfrau”, aki csak azért juthatott vezető pozícióhoz, hogy kilegyen a törvény által megkövetelt nő-arány.

Eszembe jut a saját fiatalkorom. Az első nagy szerelem. Nagyváradon jómódú család fia, a kolozsvári állatorvosi egyetem diákja, tehetséges írópalánta. Én bölcsészkarra készültem Kolozsvárra, szinte egybeesett a felvételi vizsga és a mindent elsöprő szerelem.

Aztán ő hamarosan eltűnt Kolozsvárról, Nagyváradról is, megírta levélben, otthagya az egyetemet, és elszegődött erdésznek a Regátban, hogy írni tudjon. Egy új Hemingway lesz belőle a romániai magyar irodalom egén. Evvel akkor lezárult az ügy. Közben befejeztem az egyetemet, az államvizsgán szerencsém volt, évfolyamelső lettem, elsőként választhattam a végzősök rendelkezésére álló munkahelyek közül. Bukarestet, az Agerpres hírügynökségénél lévő egyetlen írással, újságírással kapcsolatos állást választottam.

Ott, a román fővárosban futottunk megint össze, öt év után, az első szerelem és én. Neki nem volt szerencséje, Bukarest zárt város lévén, az erdészeti posztja nem volt véglegesíthető, évről évre csak azért hosszabbították a szerződését, mert éppen nem akadt más, aki esőben-hóban taposta volna a sarat. Ha viszont névlegesen összeházasodnánk, magyarázta, akkor sikerülne a véglegesített állás, mert férjemként a kinevezésem őt is bukaresti letelepedésre jogosítaná. Megbeszéltük, pár hétre rá elmentünk az anyakönyvvezetőhöz, meglett a papír, én mentem vissza az alagsori albérletembe, ő a Bukarest melletti erdészházba.

Fogalmam sem volt, micsoda rémálom következik. Mint utólag kiderült, a családja évekig titkolta, hogy úgy, mint annak előtte az apja, ő is súlyos alkoholbeteg. A Kolozsvárott töltött éveken keresztül az első tanévet ismételte az állatorvosin, míg végül kizárták, épp akkor, mikor én is Kolozsvárra kerültem elsőéves bölcsészhallgatóként. Ő a Nagyváradtól több mint ezer kilométerre levő Bukarest mellé került, távol a város szájától, az állapota nem tudódott ki. Hogy az ifjú titán

közben teljesen elitta az esztét, nem volt releváns, fő, hogy otthon ne essen csorba a családi renomén.

Mikor Bukarestben találkoztam vele, már alig volt beszámítható. Pár korty tömény után rögtön delíriumba esett. Mivel nálunk otthon soha senki nem ivott, nem volt tapasztalatom ezen a téren. Dülöngél, mert éheznek, gondoltam, mellébeszél, mert irodalmi zseni. A házasságkötés után egy teljes évig követett Bukarest utcáin, részegen, csőre töltött dupla csövű vadászpuskával, amit kettőbe törve a nyakában hurcolt, egy bő malaclopó alatt. Ha teljesen kihalt volt az utca, ahol rám talált, megpróbálta előszedni, összeállítani és nekem szegezni. Mert nem vagyok igazi felesége, és ezért pusztulnom kell. Az első pár alkalom után, mikor a szívverésem is elállt a rám szegezett puskacső láttán, rájöttem, annyira reszket a keze, hogy nem képes összeállítani a fegyvert, vagy célzni vele. Egyszerűen elfutottam. Alig állt a lábán, nem követhetett. Később, ha megtalált, már nem a fegyverrel matatott, hanem egyenesen ütni próbált, agyoncsapni, szétverni az arcomat, hogy „ne lehessen senkié”- bődülte ilyenkor akadozó nyelvvel, eltorzult arccal.

Utálatos év volt, semmit sem értettem ebből a pusztításvágyból, ami miatt állandóan bujkálnom kellett. Nagyvárad felé nem szólhattam, anyámat lekötötte az új házassága, nagyanyámat nem akartam szomorítani, az „anyósom” pedig tagadta önmaga előtt is, hogy a fia komoly pszichiátriai kezelésre szorul.

Szerencsémre annyi volt a munkám a szerkesztőségben, hogy szinte mindig ott maradtam késő estig, amikor ő már régen valamelyik árok mélyén aludta ki az azt nap mámorát. Az albréletem pedig egy gondosan őrzött követség közelében volt, oda nem merészkedett, mert bármilyen részeg is volt, a saját biztonságát nem reszkírozta.

Aztán hirtelen vége lett ennek a komédiának, a nővére és annak fogorvos férje Németországba települtek, és hajlandóak voltak kivinni őt is, ha feleségül veszi a sógor egyik nőrokonát, hogy az is kijuthasson. Gyorsan lezajlott a válás, az ő új házassága és az áttelepülés. Legközelebb, mikor hazautaztam Nagyváradra, hallottam, mindenkinek azt mesélte, megesett rajtam a szíve, azért vett el annak idején, hogy újságíróként tudjak dolgozni a bukaresti szerkesztőségben.

Persze, elment a kedvem a házasságtól. Nem is nagyon akadt otthon olyan magyar kandidátus, aki feleségül vett volna, miután visszamentem Nagyváradra angolt tanítani az ottani egyetemen. Minden számba vehető fiatal férfi csakis külföldi névleges házasságra vadászott, ha nem izraeli vagy nyugatnémet, akkor legalább valami magyarországi honleánnyal, hogy végre kiszabaduljon az akkori erdélyi mizériából. A román hatóság könnyen beleegyezett a kivándorlásba, egy elment magyar helyett azonnal betelepített Nagyváradra egy féltucat regáti románt.

Harminckét évesen aztán hozzámentem egy ambíciómentes, gyenge akaratú emberhez, gondolván, ez soha nem merne kezdet emelni rám. És mert nagyon szerettem volna gyerekeket. Pár év és két gyermek után megtanultam, hogy egy állandó kisebbségi komplexussal küzdő férj háborúskodása éppolyan lélekölő lehet, mint bármelyik nyílt, brutális támadás.

A mai ügyintézőnő hozzám képest fiatal, tősgyökeres osztrák, szabad akarata ellenére ugyanúgy csapdába került, mint bármelyik, sorsfeladatát vállaló nő. Az ő életét, mint annak idején az enyémet, vagy az egyiptomi szomszédasszonyét, mint minden társra és gyerekekre vágyó nő életét, a férfira való rászorultság szabja meg. És hogy mennyire bele- vagy melléválasztunk, nem feltétlenül az emancipáció szabja meg.

